en beretning fra en påsketur som utviklet seg dramatisk. Turen startet fra Storlien og var planlagt å ende opp på Røros etter 5 dager i fjellet, men...
I tillegg til dette kan vi friste med en vakker opplevelse av planter fra Trollheimen og Sylan, samt informasjon om TTs nye hytte, Viongen, jakt og fiske i Trøndelag og en presentasjon av Statskogs utleiehytter.
Og lurer du på hva som får ti fjortiser til å reise til fjells, så får du også svar på det.

Til slutt kan du rekapitulere 1999 sesongen i ord og bilder gjennom årsberetningen.

Årbokkomiteen i Trondhjems Turistforening

Maria Sand Erik Stabell Reidar Dahl

Per Christiansen Jonny Remmereit

Vardebål i tusen år

Av Per Christiansen

Nyttårsaften 1999 ble hundrevis av vardebål tent på bergknauser, åskammer og fjelltopper over hele landet for å hilse det nye året, århundret og årtusenet velkommen. TT deltok også i dette og ledet en del av arrangementet omkring varden på Våttakammen i Trondheim. Her, som alle andre steder, trakk ilden også linjer langt tilbake i det årtusenet som tok slutt denne kvelden. Varder, eller veter, i brann har en eldgammel, mer enn tusenårig tradisjon i Norge som varsel om krig og ufred.

Nyttårsaften 1999 var budskapet et helt annet, men de flakkende flammene i vintermørket denne kvelden fikk likevel tankene til å fly, langt i tid og rom, til tider da bålet oppe på åskammen satte et støkk i folk og ga bud om harde tider.
Tradisjonen med de gamle varslingsvardene kan føres tilbake til midten av 900-tallet, da Håkon den gode fikk i stand en hærordning for hele landet, leidangen. Denne ordningen var basert på at mindre områder, skipreider, skulle mønstre et visst antall mann og utstyr til de langskipene som fylkene forpliktet seg til å holde i beredskap. De 10 småfylkene i nåværende Sør- og Nord-Trøndelag var delt i ca. 75 skipreider, som tilsammen skulle stille med ca. 90 langskip.
En viktig del av leidangsordningen var varslingssystemet, med "veter (ildvarder) på de høye fjellene, slik at en kunne se fra det ene til det andre," som det heter hos Snorre i "Håkon den godes saga". Snorre viste til at "folk sier at på sju netter gikk hærbudet fra sønste veten til det nordligste tinglaget på Hålogaland".
Allerede i 955 fikk kongen imidlertid erfare at varslingsmetoden ikke var perfekt. I det året kom Eirikssønnene på fiendtlig hærferd sørfra med mange skip og stort mannskap. De nådde Agder og seilte nordover langs Vestlandet, - uten at vardene ble tent. Etter slaget på Rastarkalv kom det fram at vardevaktene på Agder var vant til at ildsignalet kom østfra, ikke at de skulle være de første til å varsle en fiendtlig flåte. Noe av årsaken til at systemet sviktet dette året, var også de harde bøtene som kongen hadde satt for å tenne varden uten grunn, hele 40 mark, som tilsvarte verdien av en gård med beite for 13-14 kyr. Trolig var denne bestemmelsen alt tatt en del i bruk, slik at den skapte større frykt enn straffen for ikke å tenne vardene når de skulle, som gikk ut på at vaktene ble lyst utlegd, dvs. fredløse.

Vardebålet brenner på Våttakammen nytårsaften 1999. Denne gang varslet ilden nytt år og tusenårsskifte. Foto: Per Christiansen

Før vi går videre gjennom historia og nærmer oss trøndersk område, kan vi si noe om begrepene varde og vete. Bruken av ordet varde om varslingsbål i ufredstid har vakt debatt etter at det ble tatt i bruk for fullt under forberedelsene til nyttårsaften 1999. Mange mener at vete er det rette ordet å bruke, avledet av gammelnorsk *viti* som betyr varsel, tegn eller merke og som i gammel tid ganske riktig kunne bli brukt om en oppsatt vedstabel på en fjelltopp. På Nordmøre og Trøndelagskysten har flere av de gamle strategiske bålplassene stadig navn på Vetta-.

En varde forbindes i vår tid av de fleste som en større eller mindre oppbygging av stein på en fjelltopp eller langs ei vandringsrute i fjellet. Ei *varða*, eller en *varði*, i gammelnorsk betydde også "opplagt stein eller ved til merke", men ordet har sammenheng med det verbet *varða*, som betydde vokte, stenge, være grense. En vaktmann ble slik kalt *varð-karl*, ei vaktbu *varðbúð*. Flere steder ble dette ordet lagt til grunn når folk satte navn på varslingstoppen. Urimelig er det derfor ikke at en i dag bruker begreper som varslingsvarde, vardebål eller rett og slett varde i denne alternative betydningen, - i stedet for vete, som ikke lenger fins i vokabularet hos folk flest. I enkelte deler av landet har for øvrig også baune vært brukt om det samme kulturfenomenet.

I skriftlige kilder fra 1700- og 1800-tallet er varde brukt nokså konsekvent både av lokale lensmenn, fogd og dansk-norske offiserer når det f.eks. var snakk om tilsyn av disse gamle ildstedene oppe i fjellet. I Christian Vs norske lov fra 1687 brukes ordet vedvarde. I Trøndelag finner en spor av varde i betydningen brannvarde i endel fjellnavn, - med forstavelsen Var- eller helst Val- i ytre bygder og i noen av de mange navn med endelsen -vola i indre bygder. I denne landsdelen var det imidlertid verken varde eller vete som var det vanligste betegnelsen fra gammelt av, sjøl om vete altså forekommer endel på kysten. I Trøndelag har folk helst sagt våttå, våtta eller vatta, og disse formene er blitt stående i mange av navna på varslingsstedene fram til i dag, som et klart vitnemål om en helt spesiell funksjon av forsvarsmessig betydning.

Varslinga fra den ene fjelltoppen til den andre var neppe noen ny oppfinnelse på Håkon den godes tid på 900-tallet. Den politiske ordninga av Trøndelag i fire uttrønderske og fire inntrønderske fylker går sikkert etpar hundre år lenger tilbake i tid og var basert på ulike former for kommunikasjon. Vardebrenning kan godt ha vært en av dem, ikke nødvendigvis som et varsel om krig og ufred som ble tilfellet i Håkon den godes leidangsordning.

Ved tegn til ufred kalte rikskongens årmann eller lendmann folket til skipreideting ved å skjære hærpil. Dette var et budskap som måtte spres fra bygd til bygd og fra mann til mann, omtrent på samme måte som den

Vardene brenner i dette sagatids-maleriet av Gustav Undersaker på veggen i kaféen på Trondheim Folkebibliotek. Foto: Per Christiansen

seinere budstikka, som inneholdt skriftlige meldinger. Skipreidetinget bestemte om det skulle settes ut vardevakt. Når det skjedde, skulle to mann holde vakt sammen i ett døgn og få avløsning ved middagstider. Slik kunne ikke vardefjellet ligge for langt fra bygda. Snaufjell egnet seg heller ikke pga. behovet for ved. Ei vaktbu var gjerne tømret opp oppe ved vardestedet, som helst besto av et fundament av stor stein eller en ring av stein, med en diameter på opptil 15-16 meter, men som oftest ikke mer enn 5-7 meter. Den store og høye, kjegleforma ved-varden skulle tennes om det ble observert fem eller mer av fiendtlige skip, og vaktholdet ytterst på kysten var slik avgjørende om ordningen skulle fungere. Sto røyken til værs fra toppene langs skipsleia, fulgte snart vaktlagene lenger inne i fjordene etter, og kort etter var også folket i dalene varslet. Skipreideordninga omfattet opprinnelig bygdene så langt opp som laksen gikk, men varslinga om beredskap og krig nådde etter hvert mye lenger.

F.eks. skulle bygder som Oppdal, Haltdalen og Ålen mønstre mannskap. Og etter at denne gamle mobiliseringa hadde utspilt sin rolle, viste fienden seg fra 1500- og 1600-tallet stadig oftere fra østlig kant, slik at ufredsilden spredte seg fra de innerste bygdene og utover til de ytre, dvs. motsatt av det normale i middelalderen.

I Frostatingsloven går det tydelig fram at trønderne ventet ufredsvarsel fra sør. "Så er sagt at om ein mann sovnar på vardevakt og det brenn vetar sørafor han og ikkje nordafor, då er den mannen skuldig tre merker i straff." Da denne landsdelsloven ble skrevet ned på 1100-tallet var straffen slik moderert endel siden Håkon den godes dager. Fortsatt gjaldt bestemmelsen om at "bonde eller bondesønn skal halda vakt og halda på til middags," og at "to skal halda vakt saman".

I den første Landsloven, som ble gjort gjeldende av Magnus Lagabøte i 1274, het det at bøndene skulle "gjøre vete" der den hadde vært etter

gammel sedvane. Det lille vakthuset skulle ha tak og fire dører, og vaktlaget var økt til tre mann, som alle skulle ha "friske øyne, ører og føtter, være frie og fullmyndige og vel hærføre. På vakta skulle alle være våkne, og varden skulle tennes om vaktene så tre eller flere av fiendtlige skip. Var de usikre om det var venn eller fiende som kom seilende, skulle de rådføre seg med folk som forsto seg bedre på slikt enn dem. Og da var det praktisk at veien til bygds ikke var alt for lang.

Mens leidangen stadig oftere på 1200-tallet ble utskrevet som en årlig skatt på hver gård, i mel, smør, fisk eller penger, besto ordningen med vardevarsling. Den kunne likevel bli tatt i bruk når det var nødvendig. Men med svekkelsen av Norge etter svartedauen i 1349-50 og tapet av norsk selvstendighet i det samme hundreåret, forfalt forsvarsberedskapen. Slik kan vi tenke oss at mange vakthytter råtnet ned og at oppbygde steinfundamenter raste ut. Ingen vet om svenskenes angrep på Trøndelag i 1564 og 1570 ble varslet med bål fra toppene, men det fantes i hvert fall ikke noe bedre signalsystem. Under organiseringen av et norsk forsvar på 1600-tallet ble derfor varslingsvardene like strategisk viktig som i middelalderen, og aktivisert gjennom stadige innfall fra svensk side. Dette gjaldt også under Den store nordiske krig først på 1700-tallet, der Trøndelag kom i "ildlinjen" i 1712 og for alvor med Armfeldts innmarsj i 1718. I 1710 klaget offiserer i Trondheim over at vardevaktene mange steder var dårlig skjøttet. Det het at bøndene sendte unger og kvinner for å gjøre vakttjeneste, noe som ikke var helt etter regelverket, nedfelt i Christian Vs norske lov fra 1687. Lovteksten her var temmelig lik ordlyden i Landsloven fra mer enn 400 år tidligere, med denne innledningen på bestemmelsen om varslingsvardene: "Kongens Ombudsmand skal lade Bønderne tilsige Vedvarder færdige at giøre paa de Stæder, de af gammel tid været have..."

I 1720 ble det i flere distrikter foretatt en registrering av tilstanden ved vardene, og etter mange fredsår ble det i 1767 det fra sentralt hold gitt et pålegg om å undersøke hvor de gamle varslingsvardene hadde stått. Ordre om vedlikehold ble også gitt omkring 1800, og under krigen 1807-1814 ble mange av vardene igjen satt i høy beredskap, - nå for siste gang. I fredstida som fulgte, var det ingen behov for å speide etter fiendtlige fartøyer eller hæravdelinger, og i 1855 kom den elektriske telegrafen, som dimitterte vardevaktene av en gang for alle.

For et par generasjoner siden var ennå noe av tradisjonen om brannvardene

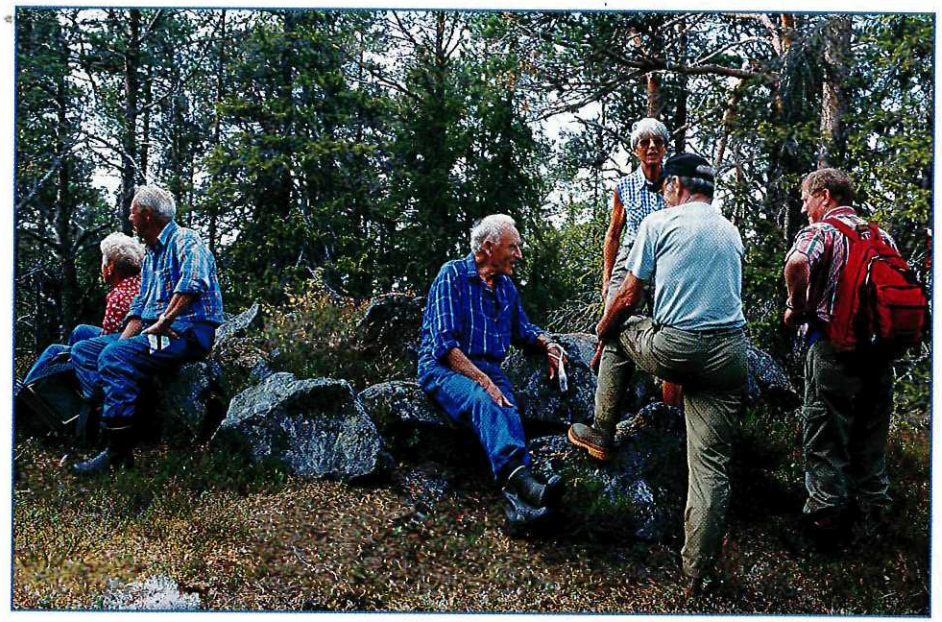

levende. Gamle folk hadde sett rester av gamle vaktbuer og oppstablet ved, mens mange steinfundament og ringer av storstein lå intakte på opprinnelig plass. I dag er tradisjonen stort sett død, sjøl om mange av vardestedene er kjent og verdsatt lokalt. Noen forsøk på gjenoppliving av tradisjonen er gjort, bl.a. gjennom en vardebrenning i Trøndelag i 1937 og et landsomfattende forsøk i forbindelse med EF-avstemminga i 1972. I 1937 var det bygdeungdommen som sto bak, med tenning av varder fra Oppdal og nordover til Nordlandsgrensa. Den første varden ble tent på Sverresborg, "og et øyeblikk etter begynte det å lyse på Forbordfjellet, Solemsvåttan, Våttakammen og de andre varder rundt omkring. (...) Somme så sju varder fra Sverresborg, og de mest skarpsynte påsto de så både 12 og 15," som det het i Nidaros.
Enkelte av vardeplassene har stadig synlige spor etter gammel bruk; noen tufter etter vaktkoier kan påvises, og mange kampesteiner har ikke vært til å rikke. Fast står også de gamle våtta-navna som vitner om vakthold og ufredsbål. I tillegg til dette, kan vi i et forsøk på å kartlegge de gamle vardestedene bruke skriftlige kilder fra 1700-tallet og tidlig 1800-tall, samt minnestoff som er samlet og nedskrevet i bygdebøker og andre lokalhistoriske skrifter.

På Våttåsen i Tiller ligger steinfundamentet til vardebålet intakt. I dag står skogen tett på denne toppen, som lenger tilbake i tid lå med vid utsikt, bl.a. mot Gaulosen og Trondheim. Foto: Per Christiansen

Alt tyder på at de vardeplassene vi kjenner, peker langt tilbake. Siktlinjer og avstander var de samme i 1800 som i år 1000; varslingspunkter som var bra nok i Håkon den godes tid, var også brukbare i Fredrik den sjettes. Dermed er det det gamle mønsteret som avtegnes når vi plotter inn vardene på kartet, uten at vi her kan gi noen fullstendig oversikt over de toppene som er blitt brukt. I bygdene omkring Trollheimen lå det f.eks. en rekke varder innover dalen fra Surnadalsøra til Rindalsskogen. Lengst ute sto varden på Vættabakken, der "vættastua" ifølge Hans Hyldbakk ble revet i 1830-åra. Herfra var det øyekontakt med Vættabuhaugen i Tingvoll og Valåsen på Brøske. Østover i dalen var Vættahamrene ved Vættavatnet neste vardeplass, deretter Duvåsen på 500 moh, før Vettaåsen mellom Grønligrenda og Holten på Rindalsskogen og den siste, Brannåsen ovafor Haugen og Grøset øverst i Rindal, der sikten var fri over til Våttan i Meldal, etpar kilometer sørvest for Løkken.

På Våttan, også kalt Våttakammen og Loskammen, er tradisjonen holdt godt i hevd. Her sto det til 1860-åra ei vaktstue av tømmer, som da ble revet og kjørt til bygds som ved. Den gamle bruken av denne frittliggende toppen ble imidlertid ikke glemt, og i 1947 ble en kopi av den gamle vaktstua bygd, i størrelsen 5 x 4 alen. To år før var det reist en minnestein oppe på åskammen, med denne strofen fra Per Sivle innhogd:

Og gjev det aldri må verta sagt
At landet ligg utan vardevakt.

I Meldal kjennes det, bl.a. fra registreringa i 1767, i tillegg en varde på Einarshammeren på østsida av dalen, samt varder på Kløvstein og Jerpstad (Våttåhaugen), mens Rennebu har Våttan ved Gunnes på Rennebuskogen og etter tradisjonen også varsling fra Vardberghaugen like ved, samt på Brennfjellet ved grensa mot Soknedal.
Mot nabobygda Oppdal gikk signalet videre om Våttåfjellet (792 m) ved Brattset øverst i dalen mot Ulsberg, der siktlinja er lang sørover til Våttåhauan (984 m) på nordsida av Ålmannberget. Her skal restene av tømmeret fra vaktstua blitt fraktet til ei seter i Ålmdalen, og den siste gadd-veden skal ha ligget i en dunge til omkring 1850. Gerhard Schøning skrev også om denne "Votten eller Varen" da han reiste gjennom bygda i 1775. Vestfra mottok oppdalingene ufredssignalet på høgda ovenfor Tilset ved Lønset, mens det fra sør i bygda er det skriftlig nevnt at "Paa Vaalaahøen opsattes i Ufreds- eller Krigstider den saakaldte Vare eller Vette".

Nederst i Orkladalføret står Våttåhaugen med utsikt til hele åtte andre vardefjell oppetter dalen, ifølge kilden fra 1767. Dette var trolig Gjølmesvåttån (391 m), mens Orkdal ellers sannsynligvis har hatt varder på Andølsfjellet, samt på Hostokammen og Berbuskammen lenger oppe i dalen. Fra den siste var det kontakt med den nevnte Våttan (Loskammen) i Meldal, der en for øvrig på klare dager kan se direkte helt ned til fjorden.
I Skaun ligger Våttan (Børsåsen) høyt og fritt med utsyn over fjorden, og over i Melhus har en Våttåsen (Holemsvåttan) like øst for nordenden av Ånøya, med Grøtvåtån ei mils vei rett i sør, kanskje også Langåsen ved Gåsbakken.
I Gauldalen kunne ufredsmeldinga lett spres fra Holemsvåttan via åstopper langsetter dalen, som Våttåsen i Flå og Hovinsvåttån, opp til Størenområdet, der en har Våttåsen-navnet på tre ulike steder, på Vollløyen øst for Gaula, ved Soknes/Haukdalsmyrene og i Aunemarka på Rognes. I dette området skal det også ha vært en brannvarde på Elgshaug (Ølshavdin), øst for Ramstadsjøen. Fra Rognes-varden kunne signalet gå videre til Våttåsen og Høyliåsen i Singsås og muligens via Høgbrenna til en våttå ved Eggen/Drøydalen i Haltdalen, Våttan nord for Stensli og Våttåsen øverst i Ålen. I Røros er det registrert varder på Ramberget, Riskletten og Ratvollfjellet, i Brekken på Våkhammeren, Vorten, Dalsvola og Vaktpiken. Disse varslingsvardene kan trolig for en stor del skrive seg fra nyere tid, slik at de sto i "frontlinja" mot fienden i øst.
Det gjorde nok også vardevaktene i Tydal, det er kjent flere vardefjell, fra øverst og nedover dalen, Væktarhaugen i Stugudal, Knallen ved Mosjøen, Våttan rett nord for Ås, Gresslivola og Hilmostøten/ Våttåhaugen sør for Gudbrandsegga. På denne yngre varslingslinja mot Trondheim fulgte i Selbu Våttåfjellet (Øråskannen) øst for Rollset, Hoemshøgda (Brenntopp) i sentralbygda og Våttåfjellet på Selbustrand, før linja fortsatte med varder på Jervfjellet og Solemsvåttan. Ellers i Selbu fantes varder på Renå, Flønes, Amdal og Gullset (Gullsetvåttån).

Fra denne bygda er det for øvrig kjent en episode fra 1644, under den såkalte Hannibalsfeiden, da det var satt ut vardevakter sjøl om Trøndelag lå langt fra krigsskueplassen. I uforsiktighet hadde de to vaktene, Ola Andersen Velve og Kjell Evjen, om natta kommet til å sette fyr på vaktstua ("Vettehus ved Vetten"), og antenningen av dette "vardebålet" fikk naturlig nok ringvirkninger. For de to uheldige vardevaktene fikk uhellet som konsekvens 6 riksdaler (tilsv. 2 kyr) i bot.

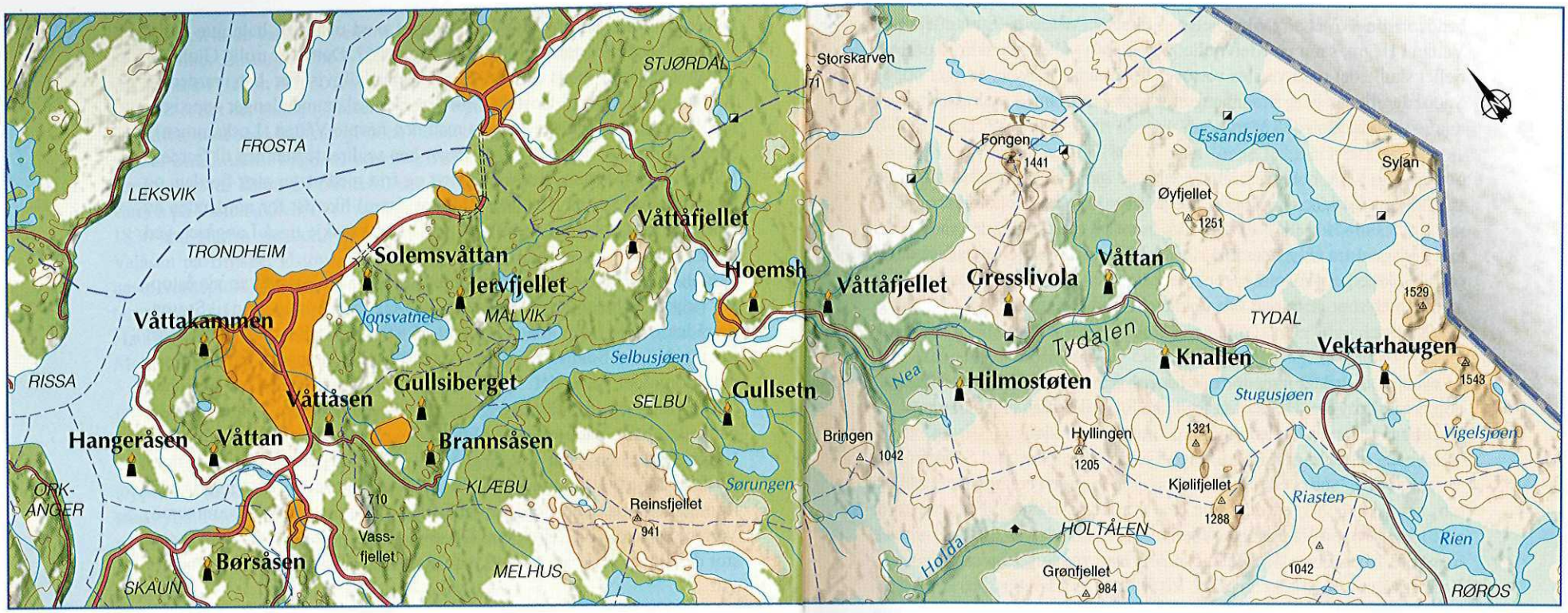

Fra Tydalen til Trondheim lå vardene på rekke, klare til å varsle ufred fra svensk side.
Kartutarbeidelse: Cartographica AS
Grunnlagsdata: Statens Kartverk

I Trondheim kunne på signalene fra denne "svensklina" på 1600- og 1700-tallet lettest registreres på Våttakammen. Her var det nok også speidet i eldre tid, ettersom utsynet er vidt utover fjorden, f.eks. til Veten i Stadsbygd. Går vi lenger utover, møter vi også enkelte andre vete-navn, som Vetaliheia ved Selva i Agdenes, Vettan både på Hemnskjel og i Bessaker, ved siden av flere navn sammensatt med val (varde) i denne eldgamle varslingskjeden langs kysten, bl.a. Valfjellet på Linesøya i Åfjord og Valhaugen i Osen.

God utsikt til fjorden og kystfjella var det i enda større monn fra Hangervåttan ytterst på Byneset og Våttan på grensa mot Leinstrand, vel også på Våttåsen i Tiller, der steinfundamentet fortsatt ligger på plass, nå omkranset av skog, som gjør dagens utsyn herfra begrenset. Fra denne åstoppen var det trolig videre forbindelse med Klæbu, et vardested ved Hallset (Gullsiberget?), kanskje også Brannåsen ved Brøttem som nok kunne bringe varselet videre til Selbu i den tid kontakten helst gikk fra vest mot øst.

Over i Nord-Trøndelag kan vi starte på Frosta, der vardevakta ytterst på Neset hadde god oversikt over fjorden og flere vardefjell, bl.a. Solemsvåttan og Aunvåttan i Malvik, Amborneset (ved Hindrem) og Våttahaugen (nordøst for kirka) i Leksvik og det høye Forbordfjellet i Stjørdal. Både denne Frosta-varden ved gården Haugan, "Votta-Hauen", og Stjørdals-varden på Forbordfjellet omtales i Gerhard Schønings reisebeskrivelser. Lenger inne på Frosta ligger Brannhaugen, videre inn i Ekne Våttåberget (kalt "Joraas-Fiældet" av Schøning) og Brannåsen, mens Åsen har, som også Schøning noterte, hatt varde på Stokkvola ved Vordal øverst i Vuddudalen og på Sonstadåsen mellom Nesvatnet og Hoklingen. Før vi fortsetter på Innherred kan vi ta med at Stjørdals-området også

hadde varde på Våttan (Vikanfjellet) i Skatval, Våttan på Strætefjellet og Våttan i Hegra, samt på Kleivfjellet ved Elvran i Leksdalen. Fra Forbordfjellet skulle det også varsles vestover til Hommelvikåsen. Lenger oppe i Stjørdalen finnes bl.a. Brannhaugen øst for Florholmen og Vektarhaugen nordøst for midtbygda i Meråker.

Sommeren 1718 befalte kommanderende general Vincent Budde fullt vakthold på vardene nordafjells. I september kom varselet om svensk innmarsj. På Forbordfjellet så vakta det brant på Stokkvola, der varden var tent på signal fra Høgsætervola sør for Movatnet. Lenger øst må vi tenke oss at Vaktberget (Vekterhaugen) var bemannet på samme måte; også her står navnet som et minne om denne østvendte signallinja fra 1600- og 1700-tallet.

I Levanger-distriktet registrerte Schøning en varde på "Burums-Fiældet", nord i Markabygda. Her kan vi forlenge linja til Våttåhaugen nordvest for Okkenhaug, der avstanden videre til Verdal ikke er lang.
"De Varer, som her oprettes, i Krigs-Tiider," skrev Gerhard Schøning fra Verdal i 1774, "staae, en paa Steinsberget; den anden beliggende 1 Mil fra hin, paa Akkuls-berget, den 3die paa Nordbergs-Hauen". Nummer to er nok identisk med Våttåhaugen like vest for sørenden av Leksdalsvatnet, mens den øverste varden i dalen sto på Våtan ved Sul. I Inderøy finner vi Kvistadvåttan, med sikt over til Vistavåtten nord i Sparbu, som igjen kunne stå i forbindelse med Brennberga ved Byafossen, der det er sannsynlig med kontakt tvers over Reinsvatnet til Våttan i Ogndal. Fra Vistavåtten var det enkelt også å varsle over til Våttåhaugen tvers over Beitstadfjorden, der det igjen var sikt helt opp til Våttåheia på Namdalseid. Her nådde varslinga vardesystemet i Namdalen, som var ei godt utbygd sidegrein rett inn fra kysten.

Fra Oksbåsheia/Valhaugen på grensa mellom Osen og Flatanger gikk vardesignalene til Halmøya, Utvordfjellet, Skardfjellet på Otterøya, Vattafjellet (Merranesfjellet) i Vemundvik, og videre til flere varder i Overhalla, Skagevattan, Tetlivattan og Heglemshaugen, Jøremsfjellet og Rostenfjellet i Grong samt Vattatuva i Harran. Denne linja hadde ei sidearm til Høylandet med varder på Fallberget, Vattahaugen (Hammerfjellet) og Øyfjellet. Fra Otterøya gikk for øvrig kystvarslinga videre via Vardefjellet på Jøa, Steinsfjellet i Nærøy, Vattind i Kolvereid og ut til Dragstinden og Vattafjellet i Vikna, fortsatte langs skipsleia med varde på

Vattafjellet og Vattinden i Leka tinglag, før Vattafjellet i Bindal overtok "stafetten" mot nord.

Namdalsvardene ble registrert og satt i stand siste gang omkring 1800 og disse "Signal Varder" ble satt i beredskap med fullt vakthold fra sommeren 1808 og fram til våren 1809, da det første telegrafsystemet, "klapptelegrafen" for øvrig var tatt i bruk på kysten fra Oslofjorden og nordover til Trondheimsfjorden. Noe innfall av svenske tropper ble ikke varslet i løpet av dette halvåret, men i slutten av august 1808 ble Namdals-vardene likevel tent. Dette skjedde da vaktene på Merranesfjellet tente bål ved varden, et "lovstridig og skjødesløst forhold" de siden ble straffet for. Stilt for retten ble også William Gansmo fra Overhalla, som høsten 1808 og vinteren 1809 hadde tatt på seg vakthold for andre bønder i bygda mot betaling. Mange hadde benyttet seg av Gansmos tjenester, for vardevakta var slett ikke populær i Namdalen denne krigsvinteren. Både på bygdetinget og ellers beklaget folk seg til fogden over det kalde og ufyselige vaktholdet de var pålagt. Oppe ved varden ei kald januarnatt var det lite trøst for vardevakta at mange hadde sittet der før, og at han førte en eldgammel tradisjon videre.

Denne tradisjonen sto i hvert fall klart for de nye vardebyggerne, som reiste minnestein og vaktstuggu på Våttan i Meldal i tidlige etterkrigsår. I prologen ved innvielsen av stua ble det også lagt vekt på hvor viktig det er å ta vare de minnesmerkene vardene er:

Høgt oppe i frå dalen på høgaste tind,
til minne om fedrane merke du finn.
Og merket skal standa og vitna om han
som vakta ved varde, var tru mot sitt land.

Så brenn atter varde, men lysa no fred
over land, over folk, over fedrane med.
Må komande slekter hal' varden i stand
som fedrane våre, og elska sitt land.